خراسان روزنامه صبح ایران
سه شنبه ۳۱ مرداد ۱۳۹۶ .۲۹ ذی القعده ۱۴۳۸ .شماره ۱۹۶۱۵

محمد سلگی، سرپرست معاونت فرهنگی وزارت ارشاد شد

محمد سلگی، با حکم سید عباس صالحی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی دولت دوازدهم، به عنوان سرپرست معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی معرفی شد. به گزارش ایبنا، محمد سلگی، پیش از این، ریاست سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی و مسئولیت بخش دانشگاهی بیست و ششمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران را بر عهده داشته و عضو هیئت مدیره انجمن ناشران دانشگاهی بوده است.

پیک اندیشه

تلاش برای آزادسازی اسناد ایرانی کودتای ۲۸ مرداد

معاون امور پژوهشی مرکز آموزش و پژوهش های بین المللی وزارت خارجه گفت: در تلاش هستیم تا اسناد داخلی کودتای ۲۸ مرداد ماه را در آینده ای نزدیک، از حالت طبقه بندی و محرمانه خارج کنیم. به گزارش ایبنا، مرتضی دامن پاک جامی افزود: اسناد جدید آمریکایی، بیش از هزار برگ است و به زمان زیادی نیاز است تا به دقت بررسی شود؛ از طرفی وزارت خارجه این اسناد را در گام نخست، گردآوری و آرشیومی کند. وی تأکید کرد: کارشناسان وزارت خارجه در حال بررسی اسناد هستند تا با تطبیق آن ها با اسناد موجود در آرشیو این وزارتخانه، بتوانند آن ها را ترجمه و منتشر کنند.

گزارش

تهرانی ها، رکورددار خرید کتاب در طرح «تابستانه»

با سپری شدن دو هفته از اجرای طرح «تابستانه کتاب» در سراسر کشور، تهرانی ها با خرید بیش از ۱۴۰ هزار نسخه، رکورددار تعداد خرید کتاب در این طرح شدند. به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، به نقل از روابط عمومی مؤسسه خانه کتاب، در طرح «تابستانه کتاب»، استان تهران با ۱۲۶ کتاب فروشی و فروش ۱۴۰ هزار و ۹۴۲ نسخه کتاب، توانست رتبه نخست پُرفروش ترین استان ها بر اساس تعداد کتاب را به خود اختصاص دهد. همچنین، استان خراسان رضوی با ۷۶ کتاب فروشی عضو طرح و فروش ۲۹ هزار و ۲۴۲ نسخه کتاب، در جایگاه دوم این فهرست قرار دارد و اصفهان، با مشارکت ۹۱ کتاب فروشی و فروش بیش از ۲۴ هزار و ۴۲۷ کتاب، رتبه سوم طرح «تابستانه کتاب» را به لحاظ تعداد خرید کتاب، به خود اختصاص داده است. ۲۰ کتاب فروشی فعال استان خوزستان توانستند با فروش ۱۴ هزار و ۴۷۰ نسخه کتاب، رتبه چهارم بیشترین خرید کتاب را، بین ۳۱ استان شرکت کننده در طرح، به خود اختصاص دهند و استان فارس با مشارکت ۴۴ کتاب فروشی، فروش ۱۳ هزار و ۲۴۵ نسخه کتاب را در کارنامه خود ثبت کرده است. استان قم با ۸۵ کتاب فروشی و فروش ۱۲ هزار و ۵۶۰ نسخه کتاب، ششمین استان پُرفروش بر اساس تعداد خرید کتاب شناخته شده است. طرح «تابستانه کتاب»، با شعار «این چنین دوست کتاب است از او دست مدار»، از پانزدهم مرداد ماه آغاز شده است و از بین ۸۲۷ کتاب فروشی تأیید شده در این طرح، ۶۳۰ کتاب فروشی از مراکز استان ها و ۱۹۷ کتاب فروشی از شهرستان ها عضو طرح شده اند.

نوشتاری از استاد جعفریان درباره پیروان اهل بیت(ع) در عصر امام جواد(ع)

یاران ایرانی جوادالائمه (ع)

گروه اندیشه
info@khorasannews.com

دوران امامت امام جواد(ع) با عصر خلافت مأمون و معتصم عباسی همزمان بود. خلفای عباسی، پس از به شهادت رساندن امام رضا(ع)، بر فرزند بزرگوار آن حضرت سخت گرفتند و ارتباطات جوادالائمه(ع) را با شیعیانشان، به شدت تحت نظر داشتند. با این حال، در آن فضای پرخفقان، تدابیر امام(ع) باعث گسترش معارف ناب اسلامی شد و در پرتو مجاهدت ها و فداکاری های اصحاب امام جواد(ع)، مراکز شیعه نشین در جهان اسلام، از شرق تا غرب گسترش پیدا کرد. وکلا و شاگردان آن حضرت، مسئولیت سنگین رساندن پیام امام(ع) و پاسخگویی به مشکلات فقهی و عقیدتی شیعیان را بر عهده داشتند. برخی از آن ها مانند حضرت عبدالعظیم حسنی(ع) با هجرت به ایران و سکونت در ری، به ترویج آموزه های اهل بیت(ع) همت گماشتند. تعداد قابل ملاحظه ای از اصحاب امام جواد(ع)، ایرانی بودند. شخصیت هایی همچون «علی بن مهزیار» و «احمد بن محمد»، مشهور به «شیخ القُمّیین»، در زمره اصحاب ایرانی جوادالائمه(ع) قرار داشتند. آن چه در پی می آید، فرازهایی از کتاب ارزشمند «حیات فکری و سیاسی امامان شیعه علیهم السلام»، اثر استاد رسول جعفریان است که در آن به یاران ایرانی امام جواد(ع) و نقش آن ها در ترویج آموزه های اهل بیت(ع) در گستره سرزمین ایران، اشاره شده است.

■ اصحاب برجسته امام جواد(ع)

«بسیاری از اصحاب امام جواد علیه السّلام از اصحاب پدر بزرگوار و فرزندان آن حضرت بودند که عده ای از آن ها، سال ها عمر کردند و حتی تألیفات گران بهایی، مشتمل بر احادیث امامان معصوم علیهم السّلام، از خود به یادگار گذاشتند. یکی از اصحاب امام جواد علیه السّلام، حضرت عبدالعظیم حسنی(ع) است که تعداد قابل توجهی حدیث، از آن حضرت نقل کرده است. این بزرگمرد علوی حسنی، در ری سکنا گزید و به ترویج و اشاعه احادیث اهل بیت علیهم السّلام، همت گماشت. در اثر فعالیت های او بود که شیعیان ری رو به افزایش گذاشتند و تشیّع در این دیار، رو به گسترش نهاد. داود بن قاسم، مشهور به ابو هاشم جعفری، یکی دیگر از اصحاب امام جواد علیه السّلام محسوب می شود. او احادیث زیادی از امام جواد علیه السّلام نقل کرده و یکی از برجسته ترین یاران آن حضرت بوده است. ابوهاشم، از خاندان جعفر بن ابی طالب بود و در کتب رجال، از وی به نیکی یاد شده است. علی بن مهزیار یکی دیگر از اصحاب امام جواد علیه السّلام و شخصیتی است پر ارج و شناخته شده در میان شیعیان؛ وی در اصل از هندیجان بود و پس از آن که به اهواز آمد، به اهوازی شهرت یافت. به نوشته نجاشی، او از امام رضا و امام جواد علیهما السّلام، روایت نقل کرده و از نزدیکان امام جواد علیه السّلام بوده است و آن حضرت، در بزرگداشت وی، عنایت ویژه ای داشته اند. روایات او از امام جواد علیه السّلام نسبتا زیاد است. به نوشته نجاشی، ابن مهزیار با علی بن اسباط که فَطَحی مذهب بود، مناظراتی داشت و مسائل و مباحث مختلفی میان آن دو رد و بدل شد. سرانجام، آن دو مسائل مورد بحث خود را پیش امام جواد علیه السّلام بردند که این امر، با بازگشت علی بن اسباط از عقیده باطل خود، خاتمه یافت. خیران الخادم نیز یکی از وکلای امام جواد علیه السّلام بود که کَشّی از او یاد کرده است. ابراهیم بن محمد همدانی هم یکی از وکلای آن حضرت بود و روایاتی از وی نقل شده است. احمد بن محمد بن ابی نصر بزنطی که از اصحاب اجماع به شمار می رود، یکی از یاران امام جواد علیه السّلام بود. وی از خواص شیعیان امام رضا و امام جواد علیهما السّلام محسوب می شد و همه علمای رجال از او ستایش کرده اند. او در سال ۲۲۱ بدرود حیات گفته است. ابن ندیم از وی و کتابش که مشتمل بر روایات او از امام رضا علیه السّلام می باشد، یاد کرده و دو کتاب «الجامع» و «المسائل» را از آثار وی دانسته است.» «شیعیان امامی در سراسر بلاد اسلامی زندگی می کردند. بسیاری از آنان در بغداد، مدائن و سواد عراق و عده ای نیز در ایران یا سایر نقاط کشورهای آن روز به سر می بردند. این ها علاوه بر ارتباط از طریق وکلای آن حضرت، در ایام حجّ نیز در مدینه با امام(ع) دیدار می کردند. از روایتی استفاده می شود که شماری از شیعیان امام جواد علیه السّلام، در مصر سکنا گزیده بودند. در این روایت علی بن اسباط می گوید: قامت امام(ع) را به دقت می نگریستم تا بتوانم آن حضرت را برای اصحابمان در مصر وصف کنم. در روایت دیگری آمده است که یک نفر از شیعیان خراسان، خدمت امام جواد علیه السّلام مشرّف شده است. روایت دیگری از حرّ بن عثمان همدانی حاکی از آن است که گروهی از شیعیان ری، به محضر آن حضرت شرفیاب شدند. تا آن جا که می دانیم، همواره شیعیانی در ری زندگی می کردند که به طور مرتب و به مرور زمان، بر تعدادشان افزوده شده است. قم نیز یکی از مراکز مهم شیعه بود و در دوران امام جواد علیه السّلام، شیعیان آن دیار با حضرت در ارتباط نزدیک بودند. احمد بن محمد بن عیسی که از وی با عنوان «شیخ القُمّیین» یاد شده است، از اصحاب امام رضا علیه السّلام و پس از ایشان، از یاران امام جواد علیه السّلام و فرزند گرامی آن حضرت بوده و حتی محضر امام حسن عسکری علیه السّلام را نیز درک کرده است. وی تألیفات فراوانی در حدیث از خود بر جای گذاشت. صالح بن محمد بن سهل، یکی دیگر از اصحاب امام جواد علیه السّلام در قم بود که رسیدگی به امور موقوفات آن حضرت در آن شهر را بر عهده داشت. در روایت دیگری آمده است که شخصی از اهالی بُست و سَجستان، در ایام حجّ به حضور آن حضرت شرفیاب شد و گفت: والی ما از دوستداران اهل بیت(ع) و علاقه مند به شماست؛ نامه ای به او بنویسید تا با ما سخت گیری نکند. امام فرمود: او را نمی شناسم. مرد بُستی گفت: او از دوستداران شما اهل بیت(ع) است. آن حضرت کاغذی گرفت و بر آن چنین نوشت: آورنده این نامه، عقیده مبارکی را از تو نقل کرد. هر عمل نیکویی که انجام دهی از آنِ تو خواهد بود. پس بر برادرانت نیکی کن و بدان که خدا از تک تک و ذره ذره اعمالت خواهد پرسید. مرد بُستی می گوید: نامه را از حضرت گرفتم و قبل از این که به سَجستان برسم، این خبر به گوش حسین بن عبدا... نیشابوری (والی) رسید و او در دو فرسخی شهر به استقبالم شتافت. نوشته حضرت را به او دادم. آن را بوسید و بر دیده نهاد و دیگر بر ما سخت نگرفت.»

■ وکلا و اصحاب ایرانی امام(ع)

«علی بن مهزیار نیز از جمله اصحاب امام جواد علیه السّلام است که در اصل نصرانی بود و پس از آن که اسلام آورد، از خواص اصحاب امام رضا علیه السّلام و پس از ایشان، از یاران امام جواد علیه السّلام شد. او اهل قریه ای در جنوب به نام هندوان - هندیجان فعلی - بود که بعدها در اهواز اقامت گزید. بررسی های دقیق درباره روابط میان امامان شیعه علیهم السّلام و شیعیان آن ها نشان می دهد که این روابط، از زمان امام رضا علیه السّلام به بعد، رو به گسترش بوده است. این می تواند به معنای افزایش شیعیان در این مناطق، در عهد این امامان(ع) باشد. این گستردگی ارتباط بیش از هر چیز، ناشی از سفر امام رضا علیه السّلام به خراسان و همچنین، مدیون شبکه وکلای آن بزرگواران در مناطق مختلف ایران می باشد. یکی از وکلای آن حضرت، ابراهیم بن محمّد همدانی است که بنا به روایت کَشّی، ۴۰ بار به زیارت حج مشرّف شده است. امام جواد علیه السّلام طی نامه ای به وی نوشت: «قد وصل الحساب، تقبّل ا... منک و رضی عنهم و جعلهم معنا فی الدّنیا و الآخره؛ وجوه ارسالی به من رسید، خدا از تو قبول فرماید و از شیعیان ما راضی باشد و آنان را در دنیا و آخرت، در جوار ما قرار دهد.» از این روایت به طور صریح، مسئولیت مالی این وکیل، که اموالی را از شیعیان دریافت و برای امام(ع) ارسال می کرد، استفاده می شود. امام(ع) در ادامه این نامه، خطاب به وکیل مذکور می نویسند: «سفارش شما را به نضر [بن محمد الهمدانی] کردم و موقعیت تو، نزد خودم را، به اطلاع وی رساندم و به او نوشتم که متعرّض شما نشود. به ایوب [بن نوح بن دُرّاج] نیز، مانند همین دستور را دادم؛ همچنین، به دوستان خود در همدان نامه ای نوشتم و به آنان تأکید کردم که از شما پیروی کنند؛ زیرا من جز تو وکیلی در آن ناحیه ندارم.» کتاب هایی که مشتمل بر احادیث امامان علیهم السّلام بود و اصحاب آنان از زمان امام باقر علیه السّلام به بعد تنظیم کرده بودند و در واقع نشانگر توجه روزافزون امامان علیهم السّلام و شیعیان آنان به کار فرهنگی و فکری بود، نقش بسیار سازنده ای در ترویج عقاید و فقه شیعه در این مناطق بر عهده داشت. وقتی از امام جواد(ع) درباره روایت از کتب اصحاب که به دلیل تقیه مخفی بود، سؤال شد، فرمودند: «حدّثوا بها فإنّها حقّ؛ از آن ها روایت کنید که حق و صحیح است.» به این ترتیب بود که شیعیان در نشر و احیای آثار پیشینیان خود کوشیدند و بنیه فقهی شیعه را که در واقع اساس کار بود، تقویت کردند. آن ها همچنین وظیفه داشتند به آن قسمت از مسلّمات فقه که توسط منحرفان کنار گذاشته شده بود، عمل کنند تا رواج یابد.»

سخن اندیشه

بایسته های سلامت گفتار و رفتار در کلام امام جواد(ع)

حجت الاسلام دکتر جواهری، عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

ضامن درستی عمل مؤمن چیست؟ چه چیزی بیشترین نقش را در چگونه زیستن انسان ها دارد؟ چه زیستنی بهترین زندگی است؟ چه باوری نقش بنیادین در بهبود زندگی انسان ها دارد؟ در معارف اهل بیت علیهم السلام و وصایا و مواعظ آنان، می توان پاسخ این پرسش ها را یافت. مردی از امام جواد(ع) درخواست اندرز کرد و گفت: «أوصنی!؛ پندم ده!». امام فرمود: «تقبل؟؛ آیا قبول می کنی و می پذیری؟» مرد پذیرفت و آن گاه، امام نهم(ع) به وی فرمودند: «وَ اعْلَمْ أَنَّکَ لَنْ تَخْلُوَ مِنْ عَیْنِ اللهِ فَانْظُرْ کَیْفَ تَکُونُ؛ بدان و آگاه باش! اعمال تو هیچ گاه از نظر خداوند پنهان نیست؛ پس دقت کن که چگونه رفتار می کنی.» (تحف العقول عن آل الرسول علیهم السلام، ص ۴۵۵ * بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۸) در این سفارش و اندرز امام محمد تقی علیه السلام، آگاهی مسئولیت آور و سازنده راه رشد، آموزش داده شده است. امام فعل امر از ماده «علم» را در آغاز این سفارش آورده و فرموده اند: «و اعلم؛ بدان!» بنابراین، آن چه در ادامه این جمله آمده است، «معلوم» بسیار بزرگ و مهمی است که «علم» به آن سرنوشت ساز است. امام جواد علیه السلام سفارش می کنند: «بدان و آگاه باش تو در هیچ زمانی از پیدایش تا مرگ و تا ابد، از «عَیْنِ ا...» خارج نمی شوی. «لَنْ تَخْلُوَ» فعل نفی ابد است و کلمه «لن»، بر سر فعل مضارع، نفی ابدی را می رساند: بدان از لحظه ای که در آن حضور داری تا ابدیت از منظر خداوند دور نیستی. هیچ زمان و هیچ مکانی از چشم خدا مخفی نیست. عالم محضر خداوند است. هیچ جا از دید خداوند بیرون نیست؛ دید خدا فراگیر و همه جایی است. هر جا باشی در منظر و دید خداوند عزوجلّ هستی. در این فراز از سفارش امام جواد علیه السلام، نخست به آگاهی و علم به «علم نامحدود» و «قدرت بی پایان» خداوند اشاره شده است و سپس، به اثر عملی آگاهی از این امر مهم در رفتار و کردار افراد. در این وصیت، دو فعل امر وجود دارد: در آغاز سخن فعل امر «أعلم» و در ادامه فعل امر «فَانظُر» به کار رفته است. علم به مبدأ و معاد، باید راهنمای حرکت و سازندگی باشد. در این حدیث، به دنبال فعل «أعلم»، فعل «أنظر» وجود دارد و فعل دوم، با حرف «فا» شروع می شود و به معنای دستور برقراری ارتباط و پیوند، بین فعل اول و دوم است. تحقق فعل اول، سبب و علت انجام فعل دوم است. «راغب اصفهانی» درباره «نظر» نوشته است: «النَّظَرُ تَقْلِیبُ البَصَرِ و البصیرةِ لإدرَاکِ الشیءِ و رؤیَتِه، و قدیُرادُ به التَّأَمُّلُ و الفَحْصُ، و قدیرادبه المعرفةُ الحاصلةُ بعد الفَحْصِ، و هو الرَّوِیَّةُ؛ نظر گرداندن چشم و بصیرت، برای درک شیء و دیدن آن است و گاهی از آن درنگ و کاوش اراده می شود و گاهی از آن معرفت حاصل پس از کاوش اراده می شود و آن رویّه است.» (المفردات فی غریب القرآن، ص ۴۹۷).

تحلیل های روز را رصد کنید
www.Rasad.org
پایگاه تحلیلی دفتر پژوهش روزنامه خراسان